

OKRA

VERKENNINGSTUDIE
GLASTUINBOUWGEBIED
HARMELERWAARD

“BOUWSTENEN” RAPPORT

Colofon

Titel document: 22-194_Harmelerwaard verkenningstudie
Datum: 27 maart 2023
Auteur: OKRA landschapsarchitecten
Projectnummer: 22-194
Opdrachtgever: gemeente Woerden, provincie Utrecht
Status: Definitief, niet voor publicatie

Voor het samenstellen van dit document heeft OKRA getracht alle auteurs, fotografen en andere rechthebbenden te benaderen. Mocht iemand in dit document een illustratie aantreffen, waarop hij of zij rechten kan doen gelden of een niet correcte bronvermelding aantreffen, gelieve zich dan te melden.

Alle rechten zijn voorbehouden, zowel voor het gehele werk als delen ervan. Niets uit dit document mag in enige vorm of op enige wijze worden verveelvoudigd, openbaar gemaakt of opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, fotocopie en digitale vermenigvuldiging in begrepen. Voor iedere vorm van gebruik is schriftelijke toestemming van OKRA vereist.

INHOUD

INLEIDING	4
DRAGENDE KWALITEITEN	6
BOUWSTENEN	8
A. ECOLOGIE	9
B. ENERGIE	11
C. WATER	13
D. RECREATIE	14
E. CULTUURHISTORIE	19
F. MOBILITEIT	21
G. WONEN	23
H. ONDERNEMEN	25
VERVOLG	29

INLEIDING

Verkenningstudie Harmelerwaard

De huidige glastuinbouw in de Harmelerwaard heeft weinig mogelijkheden voor uitbreiding en verduurzaming. De gemeente Woerden en provincie Utrecht onderzoeken samen daarom de toekomstmogelijkheden van het kassen-gebied: via de "verkenningstudie Harmelerwaard". De focus van deze studie ligt op een vernieuwde invulling van het kassengebied, in de afbeelding hieronder gemarkeerd. Om een gedegen afweging te maken over de toekomstige invulling daarvan heeft de verkenning een bredere scope, deze is hieronder met een gele lijn aangegeven.

Allereerst hebben beide overheden een startnotitie vastgesteld en hebben zij een landschappelijke analyse laten uitvoeren. Vervolgens is een participatieproces gestart om de inbreng van omwonenden en andere belanghebbenden op te halen. Deze inbreng, samen met andere ingrediënten zoals de landschappelijke analyse, wetgeving, ruimtelijke beperkingen, beleidsopgaven/-visies en financiële/maatschappelijke haalbaarheid, zullen input zijn voor een aantal mogelijke toekomstperspectieven voor de Harmelerwaard. Deze toekomstperspectieven hebben tot doel om betrokken bestuurders een weloverwogen en transparante afweging te laten maken over de toekomstige invulling van het gebied.

In het hiervoor geschetste proces hechten beide overheden veel waarde aan de mening van de omwonenden en andere belanghebbenden. Daarom is vanaf december 2022 tot en met februari 2023 een participatieproces doorlopen waarbij op verschillende manieren de mogelijkheid geboden is om mee te praten over de Harmelerwaard. Op 6 december 2022 hebben omwonenden en belanghebbenden in een eerste bijeenkomst ideeën, kansen en zorgen over het gebied ingebracht. Aanvullend is ook digitaal input geleverd. Vervolgens zijn er twee verdiepende bijeenkomsten georganiseerd met een afvaardiging vanuit de omwonenden en belanghebbenden, om de inbreng van 6 december aan te scherpen en door te vertalen naar 'bouwstenen'. In een brede bijeenkomst op 22 februari zijn de bouwstenen teruggekoppeld, heeft aanscherping plaatsgevonden en klonk over het algemeen herkenning door over wat eerder was ingebracht.

Voorliggende notitie bevat de weergave van de inbreng uit het participatieproces, waaronder de gezamenlijk opgestelde bouwstenen. De inhoud van deze (tussen)rapportage bevat nadrukkelijk nog géén ontwerp oplossingen voor de Harmelerwaard.

< de ligging van Harmelen in het Groene Hart

duiding van het glastuinbouwgebied en de bredere scope van de verkenning >

DRAGENDE KWALITEITEN

Toelichting dragende kwaliteiten van de Harmelerwaard

Tijdens de eerste bijeenkomst op 6 december 2022 zijn 421 ideeën, kansen en zorgen over het gebied ingebracht. Zoals het gebied vele gezichten heeft, was ook de inbreng divers. Grote en kleine ideeën, concreet of abstract, koesteren wat er is of juist nieuwe gedachten en voorstellen. Veel ideeën gingen over de grenzen van het glastuinbouwgebied heen en worden meegenomen in deze verkenning om een brede en integrale afweging mogelijk te maken. De projectgroep 'verkenningstudie Harmelerwaard' heeft alle inbreng geordend en een plek gegeven waarmee de inbreng meegenomen kan worden naar vervolgstappen in deze verkenningstudie.

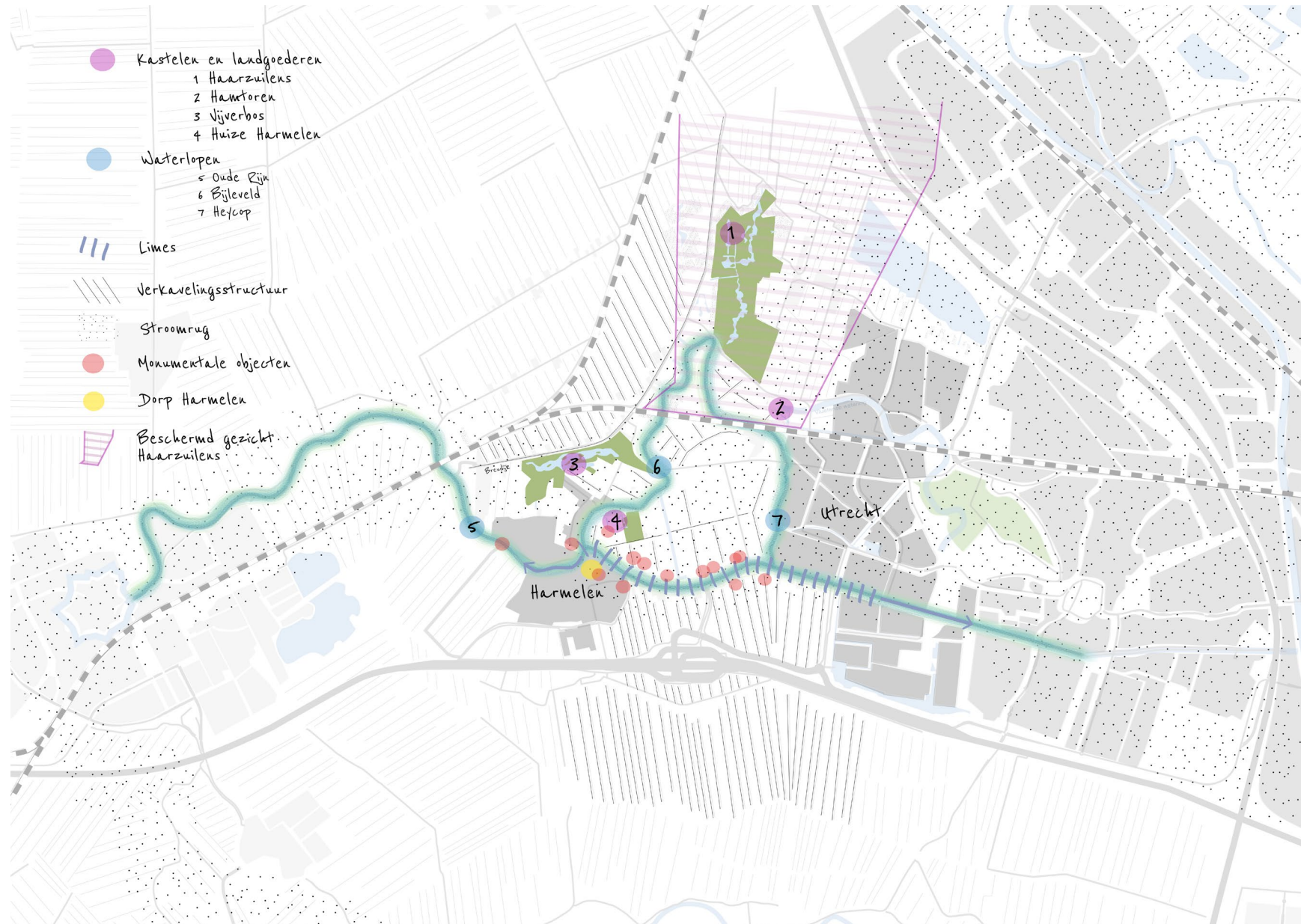
Zowel uit de landschappelijke analyse als uit de ingebrachte ideeën tekenden zich een aantal dragende elementen af in het gebied. Deze elementen geven het gebied identiteit, de Harmelerwaard is daarmee geen willekeurig stukje Nederland maar een bijzondere plek op de stroomrug in het Groene Hart op de overgang van stad naar buitengebied. Een voormalige grens van de Romeinen en van de Oude Waterlinie. Met rijkdom aan cultuurhistorie en rijkdom aan vruchtbare grond.

Deze dragende kwaliteiten bleken een anker voor veel van de ingebrachte ideeën; het begin of eindpunt van een route, of juist de leidende structuur, zoals de oever van de Leidsche Rijn.

Op basis van de landschappelijke analyse en de inbreng uit de participatie tekent zich hiermee al een eerste beeld af van dragende kwaliteiten in de Harmelerwaard. Dragende kwaliteiten die een onderlegger zijn voor verdere uitwerking van de toekomstperspectieven voor het gebied.

Op de kaart hiernaast staan deze dragende kwaliteiten weergegeven. Het gaat om de aanwezige kastelen en landgoederen, de historische waterlopen op de stroomrug, de stroomrug zelf en de verkavelingsstructuur van de omliggende polders, de limes (grens Romeinse rijk), een flink aantal monumentale objecten (waaronder kerken, de Hamtoren, de Helderdam en monumentale boerderijen), de dorpskern van Harmelen en het gebied rond Haarzuilens met de status als beschermd gezicht.

DRAGENDE KWALITEITEN

BOUWSTENEN

Wat is een bouwsteen?

De kansen en ideeën die ingebracht zijn tijdens het participatieproces zijn met een groep afgevaardigde omwonenden en belanghebbenden verder doorgesproken. Daarbij stond centraal om scherp te krijgen wat de achterliggende bedoelingen en gedachten zijn, bijvoorbeeld: wat is het idee achter een gewenste verbinding? Of hoe kan natuur in het gebied versterkt worden? Woningbouw of groene bedrijvigheid, waar moeten we dan aan denken? Op basis van deze gesprekken is de projectgroep gekomen tot 32 zogeheten 'bouwstenen'. Deze bouwstenen gaan over kansen of ideeën die ruimtelijke impact hebben in het gebied.

De bouwstenen verschillen qua abstractieniveau. Soms betreft het de toepassing van een principe (bijvoorbeeld de werking van een watersysteem), soms waren de ideeën heel concreet (bijvoorbeeld de aanleg van een brug) of heel duidelijk locatiegebonden: denk aan een onderdoorgang bij het spoor of het vrije zicht op de duiventil. In de doorvertaling van de ideeën naar bouwstenen hebben we deze essenties zo goed mogelijk vastgelegd en levert dat een set van gevarieerde bouwstenen op.

De bouwstenen zijn voor de overzichtelijkheid thematisch geordend.

Vervolgens is met de groep 'afgevaardigden' gesproken over de effecten van alle individuele bouwstenen. Veel zorgen die tijdens de bijeenkomst op 6 december zijn uitgesproken, betroffen namelijk de 'keerzijde' van ingebrachte ideeën en kansen. Bijvoorbeeld over de verkeersveiligheid de beleving van de cultuurhistorie in het gebied of over kosten.

In deze fase van de verkenningsstudie kunnen deze effecten slechts heel globaal benoemd of ingeschat worden. De projectgroep hecht er echter wel veel belang aan om de zorgen goed in beeld te hebben en houden. Daarmee kunnen ze meegenomen worden in vervolgstappen van de verkenning en bij verdere uitwerking een plek krijgen of mee gegeven worden voor bestuurlijke besluitvorming. De effecten van de bouwstenen zijn daarom globaal 'gescoord' en vastgelegd via onderstaande icoontjes bij elke bouwsteen.

De iconen zijn enkel bedoeld als aandachtspunt waarbij de beschrijving in de toelichting met meer nuance duidt wat besproken is en waar aandacht voor gevraagd wordt in geval van verdere uitwerking. Een groen icoon geeft aan dat er sprake is van een positief effect vanuit een specifieke invalshoek, een grijs icoon geeft aan dat het effect neutraal is of in deze fase onbepaald. Een oranje icoon betreft een aandachtspunt voor verdere uitwerking.

De betekenis van de iconen is als volgt:

- Ecologie: impact op biodiversiteit of milieueffecten
- Energie: impact op de energievraag
- Sociaal: effecten voor de gemeenschap (bijv. huisvesting of werkgelegenheid)
- Mobiliteit: effecten op de verkeersdruk of verkeersveiligheid
- Water: impact op het watersysteem
- Financiën: publieke investering of 'kostendrager'
- Cultuurhistorie: impact op cultuurhistorische waarden

BOUWSTENEN

A. ECOLOGIE

Ecologie

Nieuwe ecologische verbindingen
(aansluiting op NatuurNetwerk Nederland)

De kern van deze bouwsteen is om natuurgebieden met elkaar te verbinden, om de natuurwaarden in het gebied te versterken en de biodiversiteit te bevorderen. NatuurNetwerk Nederland biedt aanknopingspunten voor deze verbindingen, maar ook het Vijverbos en de natuur rondom Haarzuilens. De positionering van de verbindingen ligt vooraf niet vast en is afhankelijk van verdere invulling van het gebied.

Aandachtspunten?

Ecologische verbindingen vragen doorgaans om rust en extensief beheer. De inrichting ervan heeft een positief effect op biodiversiteit en waterhuishouding. Tegelijkertijd is er een investering nodig om gronden hiervoor te kunnen gebruiken; extensief beheer verhoudt zich doorgaans bijvoorbeeld niet goed tot agrarisch gebruik van de gronden.

Ecologie

Versterken biodiversiteit langs
waterlopen

De kern van deze bouwsteen is om de biodiversiteit in en langs de bestaande waterlopen (Bijleveld, Heycop en Leidsche Rijn) te versterken. Oevers met een zachte, natuurlijke overgang tussen water en land, met beplanting die ondersteunend is voor specifieke diersoorten en organismen, kunnen hieraan bijdragen.

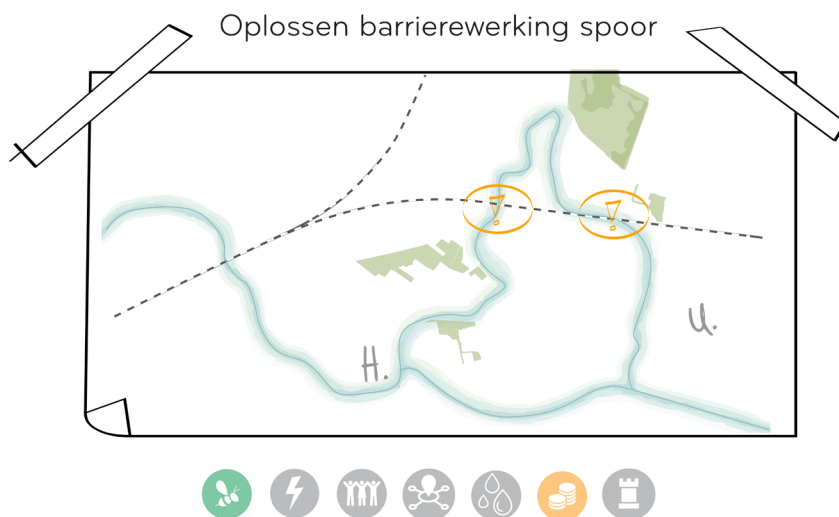
Aandachtspunten?

De ecologische inrichting van oevers is gebaat bij extensief beheer. De inrichting ervan heeft een positief effect op biodiversiteit en op de waterkwaliteit. Het verbeteren van de oevers langs de waterlopen kan de cultuurhistorische waarden van het gebied versterken doordat deze waterlopen daarmee geaccentueerd worden in het gebied. Om dit te realiseren zal een investering nodig zijn om gronden hiervoor te kunnen gebruiken; extensief beheer verhoudt zich doorgaans bijvoorbeeld niet goed tot agrarisch gebruik van de gronden.

BOUWSTENEN

A. ECOLOGIE

Ecologie

De kern van deze bouwsteen is om de barrièrewerking van het spoor (gedeeltelijk) op te lossen, specifiek voor ecologische doeleinden. Hiervoor kunnen bijvoorbeeld onderdoorgangen aangelegd worden. Daarbij is de maat afhankelijk van de soorten die voorkomen in het gebied en waarvoor de doorgang toegevoegde waarde heeft.

Behalve de maat ligt ook de positionering van de verbindingen vooraf niet vast omdat deze afhankelijk is van waar leefgebieden zich bevinden en van de verdere invulling van het gebied. De bestaande waterlopen kunnen belangrijke dragers zijn voor de ecologie en dit geeft richting aan de zoekgebieden voor deze bouwsteen.

Aandachtspunten?

De ecologie in het gebied heeft baat bij een dergelijke onderdoorgang. Met name als hiermee verdere verbindingen ontstaan tussen grotere en kleinere natuurgebieden.

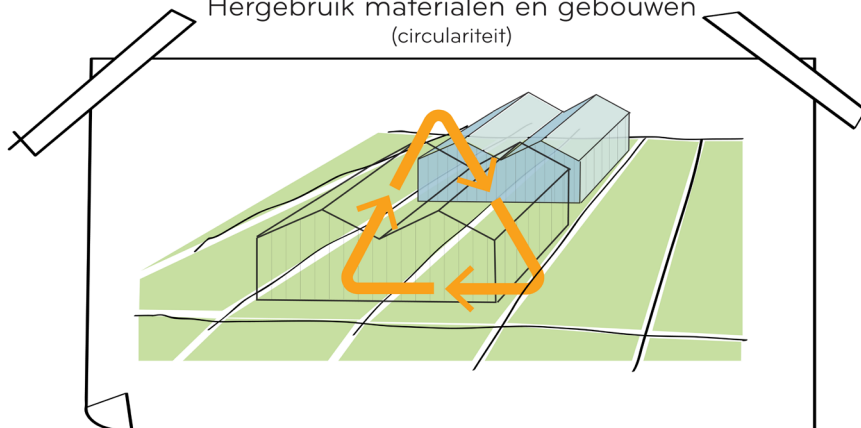
De realisatie van een onderdoorgang vergt een investering. Een extra aandachtspunt daarbij is de aanwezigheid van het onderstation (elektrisch voedingspunt) van NS ter hoogte van de Heycop.

BOUWSTENEN

B. ENERGIE

Energie

Hergebruik materialen en gebouwen
(circulariteit)

Deze bouwsteen gaat over het toepassen van 'circulariteit' in het gebied: zoveel mogelijk gebruik en hergebruik van grondstoffen en materialen die nu al aanwezig zijn. Hergebruik van de kassen en alle toebehoren (bijgebouwen, bassins) bijvoorbeeld. Dit draagt bij aan een efficiënter gebruik van materialen en energie (energie en CO2 reductie). Tegelijkertijd blijft op deze manier ook de erfgoedwaarde van de glastuinbouw (gedeeltelijk) aanwezig in het gebied. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van een kas als museum of voor recreatieve functies.

Aandachtspunten?

Het hergebruik heeft een (voorzichtig) positief effect op het energieverbruik omdat er bij nieuwe inrichting van het gebied minder nieuwe materialen nodig zijn. Belangrijk daarbij is wel dat het principe goed wordt toegepast (en het hergebruik zelf niet veel extra energie vergt). Door een enkele kas als onderdeel van het cultureel erfgoed in het gebied te beschouwen kan dit ook bijdragen aan de cultuurhistorische identiteit en eigenheid van het gebied (vruchtbare gronden/teelten op de stroomrug).

Energie

Integratie duurzame opwekking
(kleinschalig: zon, bio-based, TEO)

De kern van deze bouwsteen is het opwekken van energie in combinatie met andere functies (nadrukkelijk geen zonneweides). Zonnecollectoren kunnen geïntegreerd worden in toekomstige bebouwing, verder kunnen mogelijk bio-based materialen of oppervlaktewater benut worden voor het opwekken of opslaan van warmte.

Aandachtspunten?

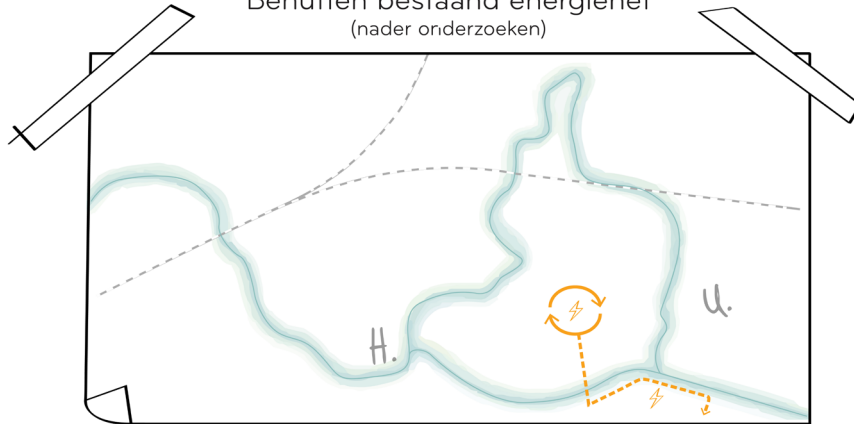
De integratie van energieopwekking in nieuwe functies heeft een positief effect op de energiegelans in het gebied. De glastuinbouw levert nu ook energie aan het net (via de restwarmte). Energieopwekking kan verder een verdienmodel zijn voor toekomstige bewoners of ondernemers. Bij toepassing van aquathermie kan het behoud van de waterkwaliteit een aandachtspunt zijn.

BOUWSTENEN

B. ENERGIE

Energie

Benutten bestaand energienet
(nader onderzoeken)

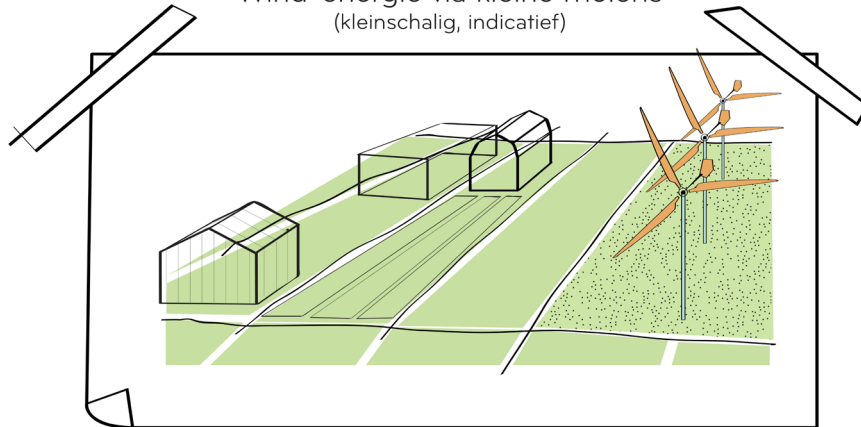
Het huidige glastuinbouwgebied heeft een eigen energienet. Via dit energienet wordt restwarmte afgevoerd en hergebruikt. De kern van deze bouwsteen is om dit energienet in de toekomst deels te blijven benutten. Of hier mogelijkheden voor zijn hangt af van de toekomstige invulling (soort functies en of dit leidt tot extra energievraag of juist energieaanbod). In een later stadium in deze toekomstverkenning kunnen de mogelijkheden voor de inzet van het energienet verder onderzocht worden.

Aandachtspunten?

De eventuele inzet van het bestaande energienet en op welke wijze dat mogelijk is, is dusdanig onzeker dat de mogelijke effecten daarvan (nog) niet te benoemen zijn.

Energie

Wind-energie via kleine molens
(kleinschalig, indicatief)

De kern van deze bouwsteen is om een bijdrage te leveren aan de lokale of regionale energievraag door middel van een kleinschalige opstelling van kleine(re) windmolens.

Aandachtspunten?

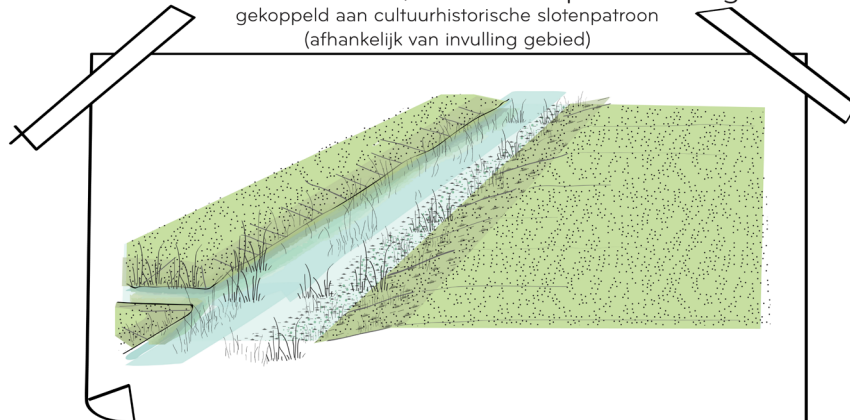
Windmolens kennen veel externe effecten. De effecten variëren van geluid en slagschaduw tot hinder voor vogels. Windmolens hebben een positief effect op de lokale en regionale energiebalans en kunnen een verdienmodel zijn voor betrokken stakeholders. De windmolens leveren de lokale gemeenschap verder niet veel op op het gebied van werkgelegenheid, huisvesting of sociale cohesie. Met het oog op de rijke cultuurhistorie in het gebied is de plaatsing van windmolens (kleine varianten) een stevig aandachtspunt, omdat deze kwetsbare cultuurhistorische waarden, zoals de beleving van de waterlopen, het coulissenlandschap en zichtlijnen naar iconische bouwwerken kan verstoren.

BOUWSTENEN

C. WATER

Water

Lokale waterbuffer/infiltratie op stroomrug
gekoppeld aan cultuurhistorische slotenpatroon
(afhankelijk van invulling gebied)

De essentie van deze bouwsteen is om een robuust watersysteem in te richten op de stroomrug. De capaciteit van de Leidsche Rijn en het Amsterdam-Rijnkanaal zitten aan hun maximale capaciteit. Het opvangen en bufferen van piekbuien moet plaatsvinden op de stroomrug zelf. Daarbij moet rekening worden gehouden met de (bufferende) rol die de bassins bij de kassen momenteel hebben (compensatie).

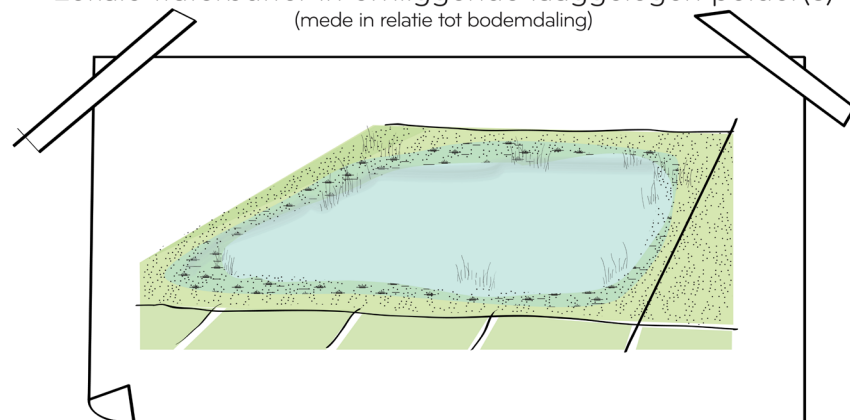
Het inrichten van het nieuwe watersysteem is afhankelijk van (volgend op) de nieuwe invulling van het gebied, het ligt daarbij voor de hand om aansluiting te zoeken op de bestaande waterlopen en de cultuurhistorische slotenpatronen (dragende kwaliteiten).

Aandachtspunten?

Meer ruimte voor water, ingebed in het natuurlijke watersysteem, heeft een positief effect op de ecologie in het gebied. Zeker wanneer ook de waterkwaliteit daarmee een impuls krijgt. Het watersysteem vergt bij aanleg een investering.

Water

Lokale waterbuffer in omliggende laaggelegen polder(s)
(mede in relatie tot bodemdaling)

Gelijk aan voorgaande is de essentie van deze bouwsteen om een robuust watersysteem in te richten in de omliggende laaggelegen polders, waarmee ook in die gebieden piekbuien opgevangen kunnen worden. Op de veengronden is daarbij sprake van een extra opgave vanwege bodemdaling. De oplossing voor de wateropgave in deze laaggelegen gebieden kan in elk geval niet opgevangen worden op de stroomrug.

Aandachtspunten?

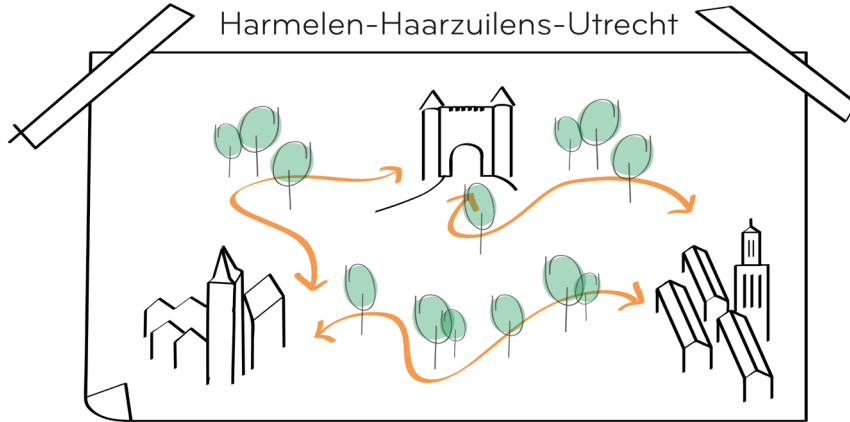
Meer ruimte voor water, ingebed in een natuurlijk watersysteem, heeft een positief effect op de ecologie in het gebied. Zeker wanneer ook de waterkwaliteit daarmee een impuls krijgt. Een extra positief effect van een robuust watersysteem op de veengronden is dat daarmee de veenoxidatie afgeremd kan worden (breder milieueffect). Het watersysteem vergt bij aanleg een investering.

BOUWSTENEN

D. RECREATIE

Recreatie

Wandelnetwerk
Harmelen-Haarzuilens-Utrecht

De kern van deze bouwsteen is de aanleg van een wandelroutenetwerk tussen Harmelen (dorp), Haarzuilens en Utrecht (Vleuten). De huidige verbindingen in het plangebied zijn minimaal, veelal oost-west georiënteerd. In noord-zuidrichting zijn wegen regelmatig niet eens verbonden. Verder speelt veiligheid een dominante rol. De schaarse aanwezige verbindingen worden nu door alle vervoersmiddelen gebruikt, inclusief zwaar vrachtverkeer. Het scheiden van vervoersmiddelen en inrichten van veilige routes voor langzaam verkeer staat bij omwonenden hoog op de prioriteitenlijst.

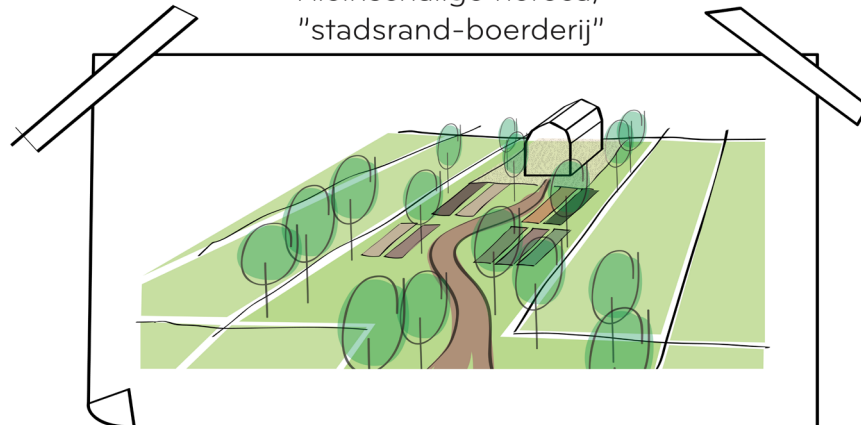
De precieze positionering van de gewenste verbindingen is afhankelijk van (volgend op) verdere invulling van het gebied.

Aandachtspunten?

Bij de aanleg van doorgaande routes voor langzaam verkeer kunnen sommige diersoorten profijt hebben. De realisatie van nieuwe verbindingen heeft verder een positief effect op de gemeenschap door nieuwe mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten. De aanleg van routes vergt investeringen voor grondgebruik en inrichting.

Recreatie

Kleinschalige horeca/
"stadsrand-boerderij"

De essentie van deze bouwsteen is om ruimte te bieden aan kleinschalige horeca-gerelateerde initiatieven. Indien daarbij ook de vruchtbare gronden van de stroomrug worden benut biedt het gebied veel mogelijkheden voor lokale voedselproductie inclusief verkoop, consumptie en eventueel educatie. Dit type functies kan goed gekoppeld worden aan knooppunten van recreatieve routes.

Aandachtspunten?

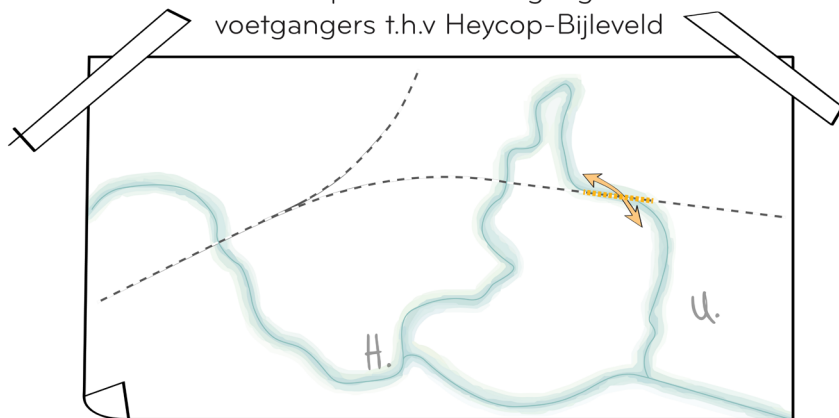
Concepten met lokale productie, waarbij de kwaliteiten van de vruchtbare gronden worden ingezet, kan een positief effect hebben op de ecologie in het gebied (mits deze bijvoorbeeld in de plaats komen van verharde functies zoals de huidige glastuinbouw). Verder kunnen dergelijke functies een verbindende rol hebben voor de gemeenschap; een plek waar mensen samenkomen, vanuit Harmelen en Utrecht. Aandachtspunt bij de uitwerking is de mogelijke verkeersaantrekkende werking, aangezien de verkeersafwikkeling (en veiligheid) in het gebied op dit moment al ondermaats is.

BOUWSTENEN

D. RECREATIE

Recreatie

Nieuwe spooronderdoorgang voor voetgangers t.h.v Heycop-Bijleveld

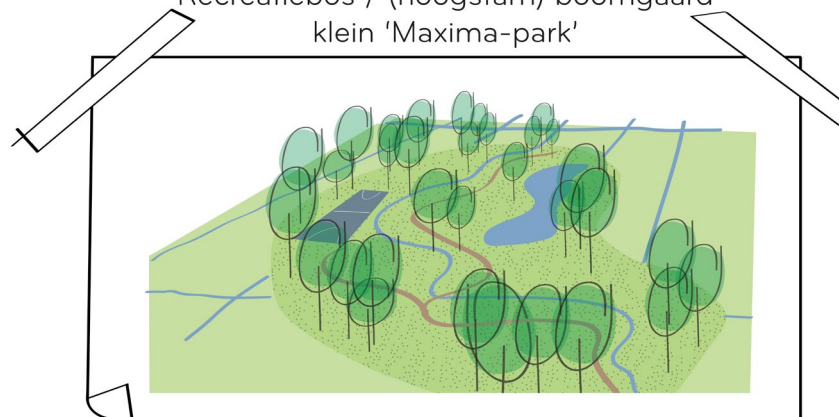
Het doel van deze bouwsteen is om een verbinding te realiseren tussen de recreatieve route langs de Heycop en de recreatieve bestemmingen ten noorden van de spoorlijn (Haarzuilens, Hamtoren en omgeving). De positie van de verbinding betreft een zoekgebied waarbij rekening gehouden moet worden met het aanwezige onderstation (electrisch voedingspunt) van NS.

Aandachtspunten?

De ecologie in het gebied kan (mee)profiteren van een dergelijke extra verbinding omdat daarmee een doorgaande route ontstaat. De realisatie van de nieuwe verbinding kan verder een positief effect hebben op de gemeenschap vanwege nieuwe mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten. Een spooronderdoorgang vraagt doorgaans wel een forse investering.

Recreatie

Recreatiebos / (hoogstam) boomgaard klein 'Maxima-park'

De kern van deze bouwsteen is de aanleg van een toegankelijk, recreatief bos of park. Passend op de stroomrug kan dat gedeeltelijk ook ingevuld worden met recreatieve boomgaarden. Dergelijk park of bos kan gezien worden als een 'tweede Maximapark' of landschapspark en kan verder in verbinding gebracht worden met andere recreatieve groengebieden rondom de stad Utrecht (bijvoorbeeld als 'ringpark').

Aandachtspunten?

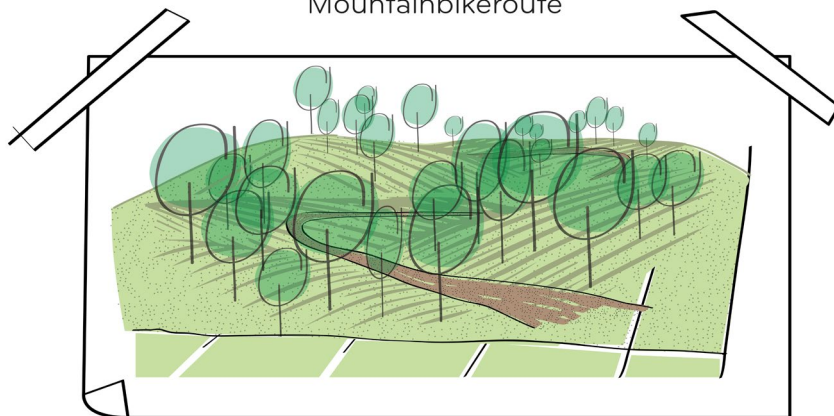
De ecologie in het gebied kan mee profiteren van een dergelijk park of bos. Verder kan de bouwsteen een positief effect hebben op de gemeenschap vanwege nieuwe mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten. Een park of bos biedt veel mogelijkheden voor natuurlijke infiltratie of het bufferen van water. Voorwaarde daarbij is wel dat er geen grootschalige fruitboomgaard wordt aangelegd, want deze hebben een grote watervraag. Aandachtspunt bij de uitwerking is de mogelijke verkeersaantrekkende werking, aangezien de verkeersafwikkeling (en veiligheid) in het gebied op dit moment al ondermaats is. Tot slot vergt de verwerving voor en aanleg van een bos of park een forse investering.

BOUWSTENEN

D. RECREATIE

Recreatie

Mountainbikeroute

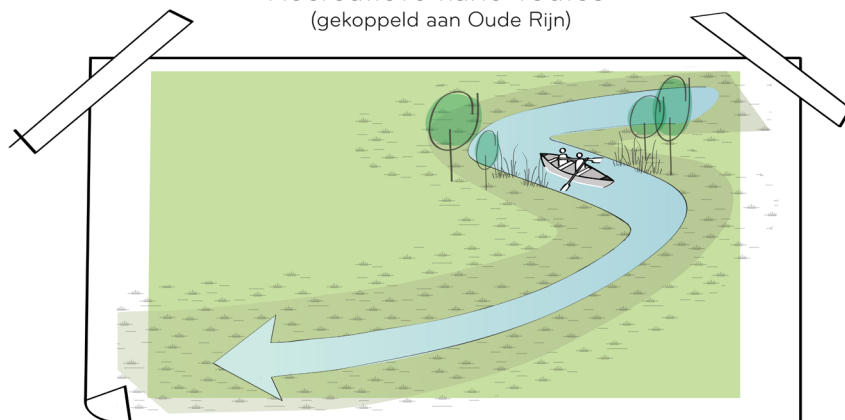
Deze bouwsteen gaat over de aanleg van een mountainbikeroute door het gebied. De positionering en inpassing ervan is afhankelijk van (volgend op) verdere invulling van het gebied.

Aandachtspunten?

De ecologie in het gebied kan (mee)profiteren van een dergelijke verbinding waarmee nieuwe doorgaande routes voor diersoorten kunnen ontstaan.

Een recreatieve functie als deze kan verder een licht positief effect hebben op de gemeenschap door nieuwe mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten. De aanleg van dergelijke routes vergt investeringen voor grondgebruik en inrichting.

Recreatie

Recreatieve kano-routes
(gekoppeld aan Oude Rijn)

De essentie van deze bouwsteen is de aanleg en het benutten van water voor recreatie. Een jachthaven aan de Oude Rijn of Leidsche Rijn heeft beperkte toegevoegde waarde omdat de vaarroutes in het gebied beperkt zijn. Recreatief water voor kleiner vaarverkeer, zoals kano's of kleine bootjes lijkt beter aan te sluiten op de schaal van het gebied.

Aandachtspunten?

De ecologie in het gebied kan (mee)profiteren indien er nieuwe waterverbindingen aangelegd worden. Ook kunnen de nieuwe waterverbindingen een positieve rol spelen bij het opvangen en bufferen van water op de stroomrug.

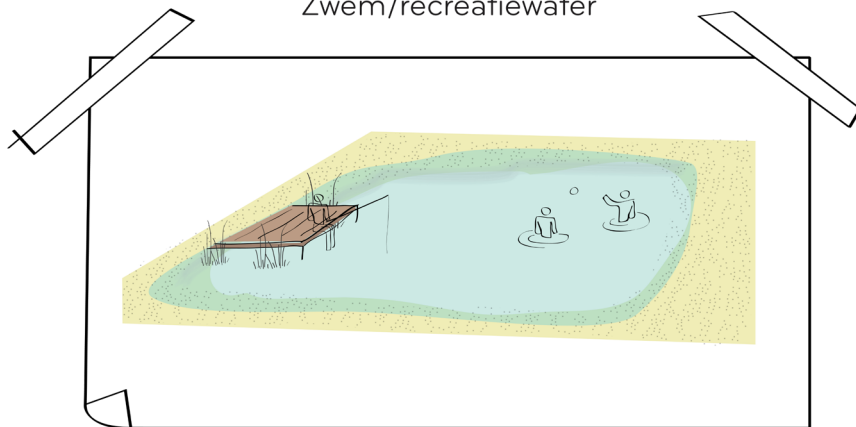
Recreatieve functies als deze kunnen verder een licht positief effect hebben op de gemeenschap door nieuwe mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten. De aanleg van nieuwe waterverbindingen vergt investeringen voor grondgebruik en aanleg.

BOUWSTENEN

D. RECREATIE

Recreatie

Zwem/recreatiewater

De essentie van deze bouwsteen is de aanleg van recreatiewater voor sport, spel en ontspanning.

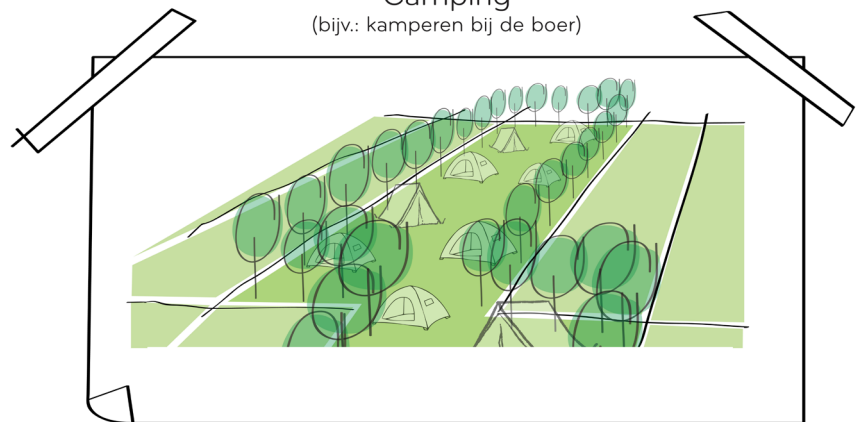
Aandachtspunten?

De ecologie in het gebied kan (mee)profiteren indien er natuurlijke oevers aangelegd worden. De effecten voor het watersysteem zijn sterk afhankelijk van de uitwerking, een aandachtspunt daarbij is de waterkwaliteit, deze moet voor zwemwater goed op orde zijn. Recreatieve functies als deze kunnen verder een positief effect hebben op de gemeenschap door nieuwe mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten, wel past daarbij het aandachtspunt dat er reeds een recreatieplas in de omgeving aanwezig is (bij Woerden). De aanleg van recreatiewater vergt investeringen voor grondgebruik en aanleg. Tot slot is de mogelijke verkeersaantrekkende werking een aandachtspunt, aangezien de verkeersafwikkeling (en veiligheid) in het gebied op dit moment al ondermaats is.

Recreatie

Camping

(bijv.: kamperen bij de boer)

De kern van deze bouwsteen is om ruimte te bieden aan kampeergelegenheden. In combinatie met aanwezige agrarische bedrijven op de stroomrug kan gedacht worden aan 'kamperen bij de boer'.

Aandachtspunten?

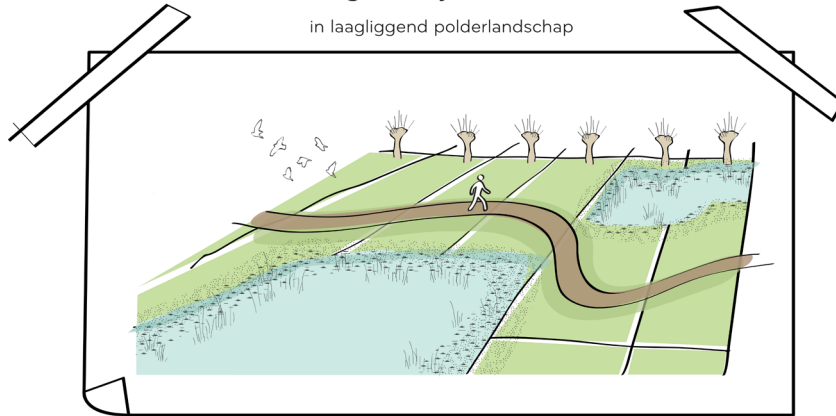
De ecologie in het gebied kan (mee)profiteren van een parkachtige aanleg. Dergelijke inrichting biedt verder mogelijkheden voor natuurlijke infiltratie van water. De effecten voor de gemeenschap (inwoners Harmelen of Vleuten) zijn verder beperkt omdat dergelijke functies doorgaans niet benut worden door buurtbewoners. De mogelijke verkeersaantrekkende werking is verder een aandachtspunt, aangezien de verkeersafwikkeling (en veiligheid) in het gebied op dit moment al ondermaats is.

BOUWSTENEN

D. RECREATIE

Recreatie

Toegankelijke natuur
in laagliggend polderlandschap

De kern van deze bouwsteen is om toegankelijke (natte) natuur aan te leggen in het omliggende, laaggelegen veenweidegebied. Bijvoorbeeld in de polder Bijleveld, eventueel zelfs doorgetrokken tot aan recreatiegebied Cattenbroekerplas.

Aandachtspunten?

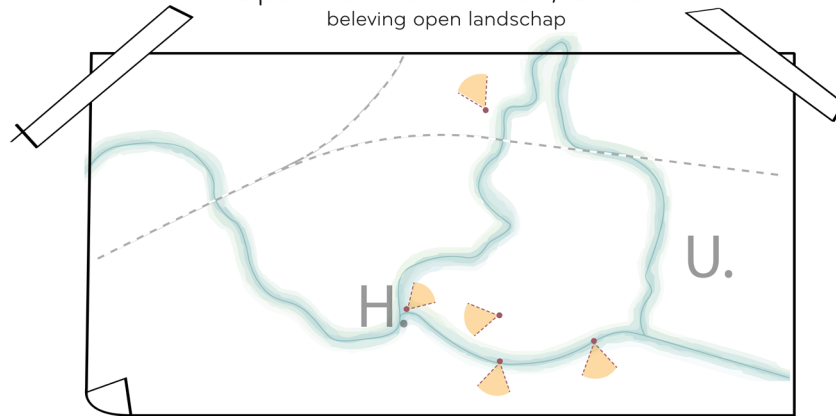
De aanleg van (natte) natuur in het veenweidegebied heeft positief effect op de ecologie/biodiversiteit. Wandelroutes door het veenweidegebied kunnen verder een positief effect hebben op de gemeenschap door nieuwe mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten. De aanleg van natuur en wandelroutes vergt een investering.

BOUWSTENEN

E. CULTUURHISTORIE

Cultuurhistorie

Open zicht vanaf linten/randen
beleving open landschap

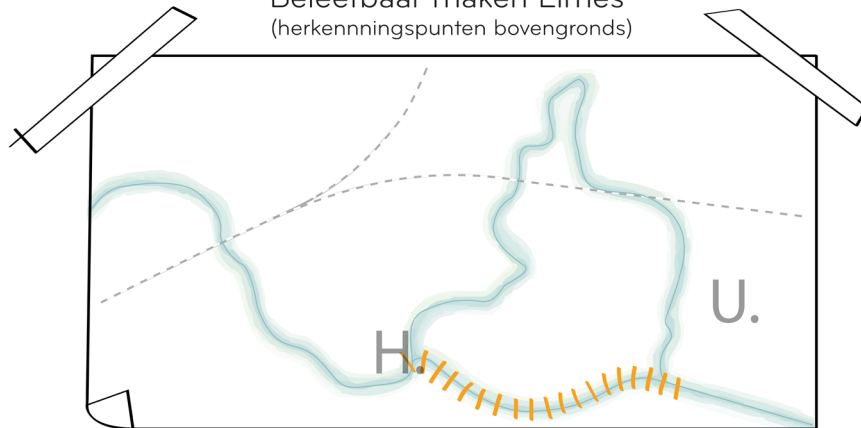
Deze bouwsteen gaat over de beleving van het landschap. Specifiek het open zicht vanaf linten en randen in het landschap, zoals de langs de Leidsche Rijn, tussen de historische boerderijen door, of vanaf de Breudijk. En het zicht op het dorp Harmelen, vanaf de sportlaan. Concreet gaat de bouwsteen over het behoud van openheid op deze beeldbepalende plekken.

Aandachtspunten?

De ecologie in het gebied kan (mee)profiteren van het behoud van openheid, mits het open landschap een natuurlijke groen-blauwe dooradering heeft of extensief beheerd wordt. Dit is echter niet vanzelfsprekend. Het behoud van het open zicht kan de cultuurhistorische waarden van het gebied versterken doordat de cultuurhistorische elementen daardoor beter beleefbaar blijven/worden.

Cultuurhistorie

Beleefbaar maken Limes
(herkenningpunten bovengronds)

De kern van deze bouwsteen is om de grens van de Limes (Romeinse Rijk), langs de Leidsche Rijn in het landschap te accentueren. Dit kan via herkenningpunten die bezoekers en passanten bewust maken van de aanwezigheid, met educatieve of recreatieve elementen erbij.

Aandachtspunten?

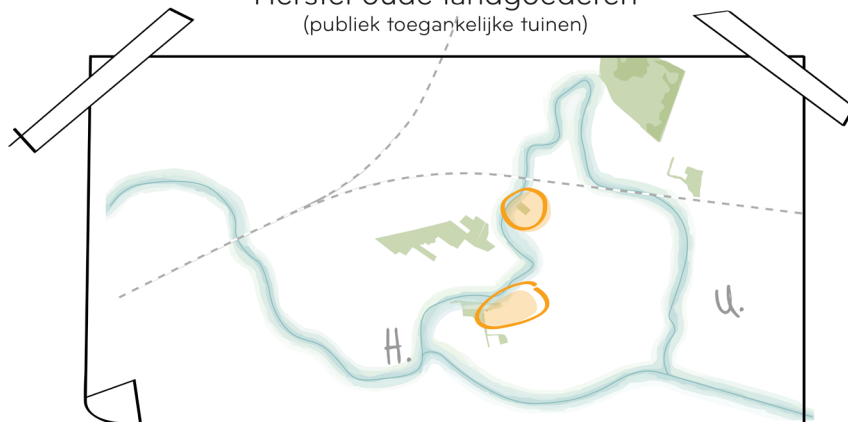
De aanleg van de herkenningpunten zal een (beperkte) investering vergen, dit is afhankelijk van de uitwerking. De beleefbaarheid van de Limes versterkt verder de rijke cultuurhistorische identiteit van het gebied.

BOUWSTENEN

E. CULTUURHISTORIE

Cultuurhistorie

Herstel oude landgoederen
(publiek toegankelijke tuinen)

De kern van deze bouwsteen is om de aanwezigheid van huidige en voormalige landgoederen op de stroomrug te benadrukken. Dit kan door het verbinden van bestaande landgoederen, maar ook door gedeeltelijke reconstructies van (delen van) voormalige landgoederen. Bijvoorbeeld rondom de sportvelden. Het streven is om (nieuwe) delen van landgoederen zoveel mogelijk publiek toegankelijk te maken. Landgoed-tuinen kunnen fungeren als publiek park.

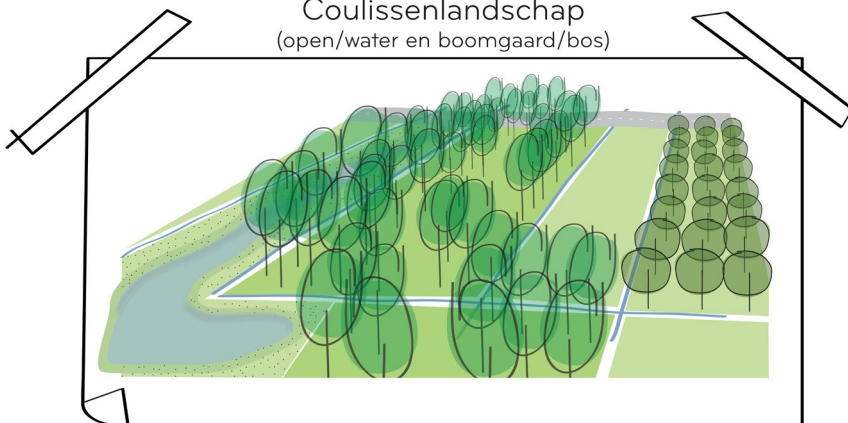
Aandachtspunten?

De ecologie in het gebied kan (mee)profiteren van het reconstrueren van voormalige landgoederen. Parkachtige inrichtingen bieden verder mogelijkheden voor natuurlijke infiltratie en het bufferen van water.

Parkachtige functies kunnen een positief effect hebben op de gemeenschap door nieuwe mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten. Ook kan de cultuurhistorische identiteit van het gebied versterkt worden met de aanwezigheid van vitale landgoederen. De aanleg of reconstructie en het beheer van landgoederen vergt investeringen.

Cultuurhistorie

Coulissenlandschap
(open/water en boomgaard/bos)

De kern van deze bouwsteen is om het afwisselende landschap op de stroomrug te versterken. Het zogeheten 'coulissenlandschap' bestaat uit een afwisseling van open landschap (veelal agrarisch), open water en gesloten invulling met bospercelen of boomgaarden. Dit landschapstype biedt verder volop mogelijkheden voor het inpassen van kleinschalige functies.

Aandachtspunten?

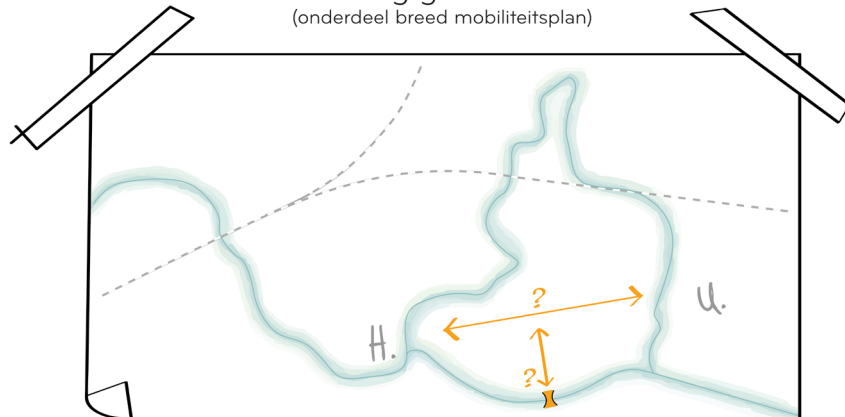
De ecologie in het gebied kan (mee)profiteren van de aanleg van dit landschapstype. Ook biedt deze inrichting volop mogelijkheden voor natuurlijke infiltratie en het bufferen van water. Het landschapstype kan het contrast met het omliggende open veenweidegebied versterken en daarmee ook de identiteit van de stroomrug versterken. De aanleg van dergelijk landschap vergt een investering.

BOUWSTENEN

F. MOBILITEIT

Mobiliteit

Nieuwe ontsluiting gemotoriseerd verkeer
(onderdeel breed mobiliteitsplan)

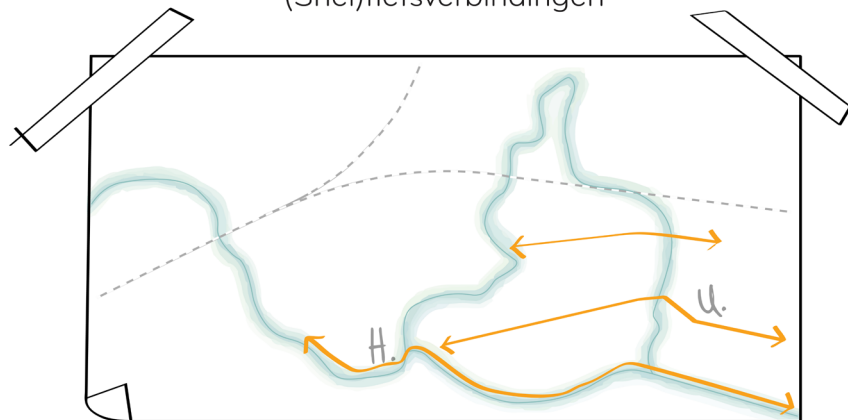
De essentie van deze bouwsteen is om de afwikkeling van gemotoriseerd verkeer (auto's, vrachtwagens) te scheiden van het overige verkeer in het gebied. In de huidige situatie rijden alle vervoersmiddelen gecombineerd over de Dorpeldijk en rijden vrachtwagens dwars door Vleuten. Verkeersveiligheid is hier een opgave. Hierbij dient rekening te worden gehouden met bestuurlijke toezeggingen op grondgebied van de gemeente Utrecht (in de vorm van een knip/afsluiting op de Dorpeldijk). Bij deze bouwsteen wordt het verkeer op de Dorpeldijk gescheiden en wordt gemotoriseerd verkeer via zo kort mogelijke routes naar de A12 geleid, met een brug over de Leidsche Rijn.

Aandachtspunten?

Een oplossing voor de verkeersveiligheid, cq het scheiden van verkeersstromen, is erg belangrijk voor de omwonenden. Aandachtspunt bij de voorgestelde ontsluiting is om ook de bredere effecten goed te organiseren, zodat er niet elders sluipverkeer ontstaat. Verder kan een nieuwe ontsluiting op zichzelf een verkeersaantrekkende werking hebben. Deze bouwsteen vraagt om een totaaloplossing voor de verkeersafwikkeling in het gebied. De aanleg van een brug vergt uiteraard een investering. Tot slot is het effect van de brug op de cultuurhistorische waarde van de oevers van de Leidsche Rijn een belangrijk aandachtspunt.

Mobiliteit

(Snel)fietsverbindingen

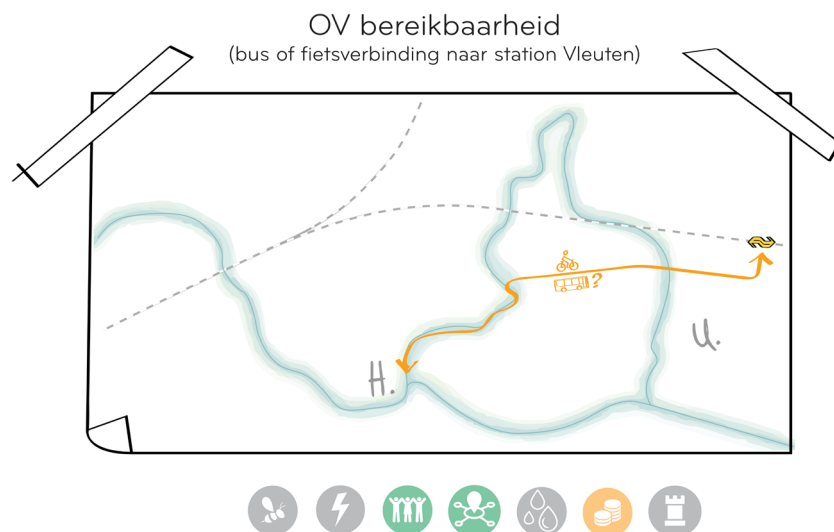
De kern van deze bouwsteen is de aanleg/uitbreiding van (snel)fietsroutes door het gebied. De oost-west verbindingen zijn daarbij dominant, met name voor woon-werkverkeer of voor het verbinden van wonen en sport/recreatie. De snelfietsroute aan de noordzijde van de Leidsche Rijn is al in gevorderd stadium. Op de Dorpeldijk is de inpassing afhankelijk van bredere oplossingen om het verkeer in het gebied te scheiden. Een nieuwe, extra fietsroute zou dwars door het glastuinbouwgebied kunnen lopen om toekomstige functies te verbinden met Harmelen in westelijke richting en Utrecht in oostelijke richting. De positionering van dergelijke nieuwe verbindingen is volgend op de toekomstige invulling en inrichting van het gebied.

Aandachtspunten?

(Snel)fietsroutes voor woon-werk en recreatieverkeer leveren een positieve bijdrage aan de gemeenschap, zowel voor bewoners van Harmelen, als Vleuten. Het scheiden van verkeersstromen draagt bij aan verbetering van de verkeersveiligheid (randvoorwaardelijk). De aanleg van (snel)fietsroutes vergt een investering.

BOUWSTENEN

F. MOBILITEIT

Mobiliteit

De kern van deze bouwsteen is om de OV-bereikbaarheid in het gebied te verbeteren. Station Vleuten ligt in de nabijheid en kan via fietsroutes door het gebied beter verbonden worden. Naast de bereikbaarheid van Station Vleuten per fiets is een busverbinding naar het station een tweede onderdeel van deze bouwsteen. In de huidige situatie zijn er onvoldoende verbindingen, ook in oost-west richting, om het verkeer goed te scheiden en daarmee is er geen ruimte voor een busverbinding of 'buurtbus'. Hiervoor zal in het gebied een (nieuwe) route ingericht moeten worden, passend binnen een breder mobiliteitsplan voor het gebied.

Aandachtspunten?

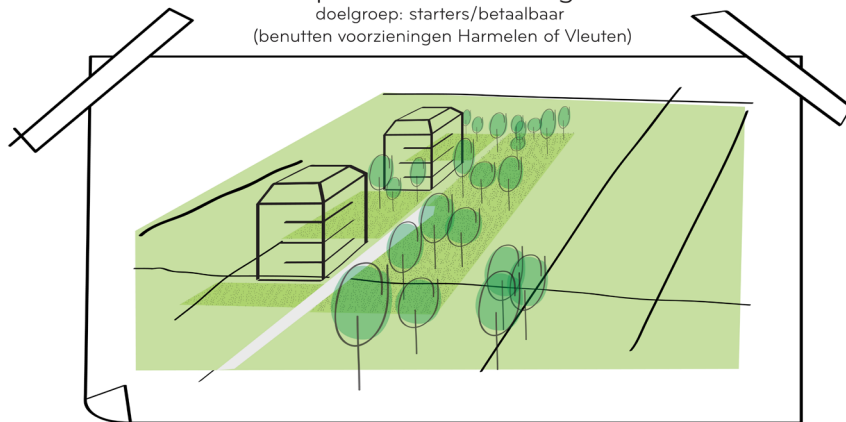
Verbetering van de OV-bereikbaarheid van het gebied levert een positieve bijdrage aan de gemeenschap in Harmelen en de Harmelerwaard. De verbeterde bereikbaarheid draagt ook bij aan de (toekomstbestendigheid) van voorzieningen in Harmelen en Vleuten. Het scheiden van verkeersstromen draagt bij aan verbetering van de verkeersveiligheid (randvoorwaardelijk). De aanleg of inrichting van een nieuwe route voor de bus vergt een investering.

BOUWSTENEN

G. WONEN

Wonen

Compact wonen in het groen
doelgroep: starters/betaalbaar
(benutten voorzieningen Harmelen of Vleuten)

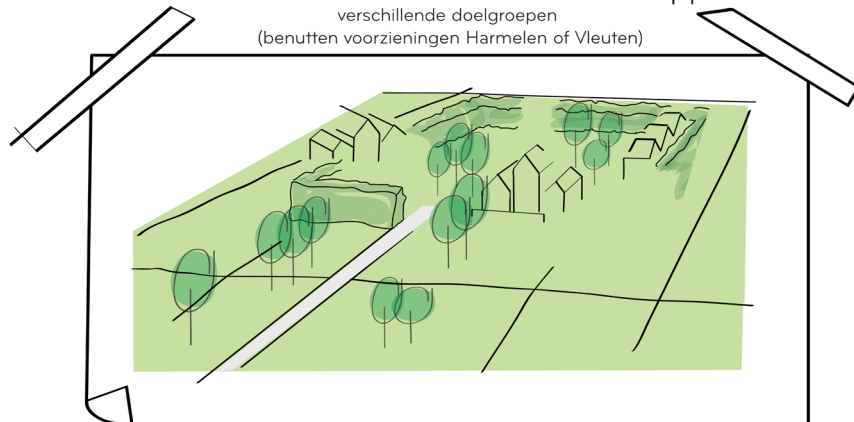
De kern van deze bouwsteen is het toevoegen van woningen in compacte setting, ingepast in het coulissenlandschap. Mogelijke doelgroepen zijn starters en kleine huishoudens. Het gaat om gestapelde bouw/appartementen met gemeenschappelijke buitenruimte die aansluit op de bredere recreatieve mogelijkheden in het gebied.

Aandachtspunten?

Nieuwe woningen brengen een energievraag met zich mee. Ook de afwikkeling van bewonersverkeer is een belangrijk aandachtspunt. De toevoeging van verharding vraagt oplossingen voor het watersysteem. Een vierde aandachtspunt is de inpassing in het landschap. Positief effect is de toevoeging van nieuwe woningen in tijden van grote schaarste op de woningmarkt, daarbij wordt wel aandacht gevraagd voor welke doelgroepen de Harmelerwaard het meest geschikt is. Verder levert woningbouw doorgaans geld op.

Wonen

Collectief wonen in kleine buurtschappen
verschillende doelgroepen
(benutten voorzieningen Harmelen of Vleuten)

De kern van deze bouwsteen is het toevoegen van woningen in kleinere buurtschappen, ook ingepast in het coulissenlandschap. De mix van doelgroepen en de woningtypologieën kunnen heel divers zijn.

Aandachtspunten?

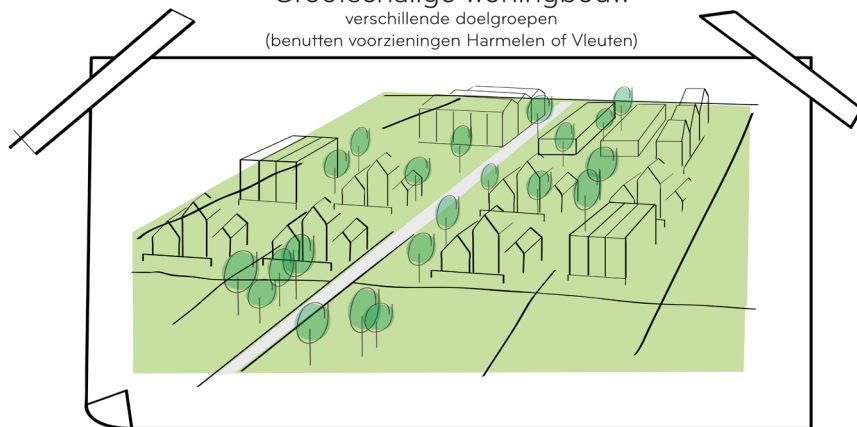
Nieuwe woningen brengen een energievraag met zich mee. Ook de afwikkeling van bewonersverkeer is een belangrijk aandachtspunt. De toevoeging van verharding vraagt oplossingen voor het watersysteem. Een vierde aandachtspunt is de inpassing in het landschap. Positief effect is de toevoeging van nieuwe woningen in tijden van grote schaarste op de woningmarkt. Daarnaast levert woningbouw doorgaans geld op.

BOUWSTENEN

G. WONEN

Wonen

Grootschalige woningbouw
verschillende doelgroepen
(benutten voorzieningen Harmelen of Vleuten)

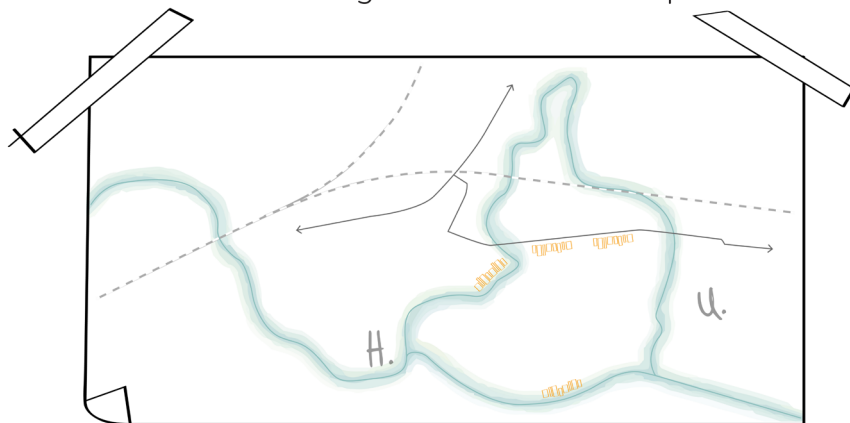
De kern van deze bouwsteen is het toevoegen van woningen op wat grotere schaal, met een brede mix aan doelgroepen. Woningtypologieën zijn divers. Voor het gebruik van voorzieningen kan aansluiting gezocht worden bij bestaande voorzieningen in het dorp van Harmelen en indien nodig, in Vleuten.

Aandachtspunten?

Nieuwe woningen brengen een energievraag met zich mee. De afwikkeling van bewonersverkeer zal bij deze bouwsteen een nieuwe, goed doordachte verkeersstructuur vergen. De toevoeging van verharding vraagt oplossingen voor het watersysteem. Een vierde aandachtspunt is de inpassing in het landschap, mede vanwege de bufferfunctie van het gebied op de overgang van stad naar buitengebied. Positief effect is de toevoeging van een aanzienlijke hoeveelheid nieuwe woningen in tijden van grote schaarste op de woningmarkt. Daarnaast levert woningbouw in deze omvang geld op.

Wonen

Wonen langs een lint of waterloop

De kern van deze bouwsteen is het toevoegen van woningen langs bestaande linten of waterlopen (Bijleveld, Leidsche Rijn of aan de Dorpeldijk). De mix van doelgroepen en de woningtypologieën kunnen heel divers zijn.

Aandachtspunten?

Nieuwe woningen brengen een energievraag met zich mee. Ook de afwikkeling van bewonersverkeer is een belangrijk aandachtspunt. De toevoeging van verharding vraagt oplossingen voor het watersysteem. Een vierde aandachtspunt is de inpassing langs de cultuurhistorisch waardevolle structuren, die voor de identiteit en beleving van het gebied cruciaal zijn. Positief effect is de toevoeging van nieuwe woningen in tijden van grote schaarste op de woningmarkt, hoewel het aantal bij deze bouwsteen wat beperkt zal zijn. Tot slot levert woningbouw doorgaans geld op.

BOUWSTENEN

H. ONDERNEMEN

Ondernemen

Behoud bedrijven en bedrijfswoningen
(niet zijnde glastuinbouw)

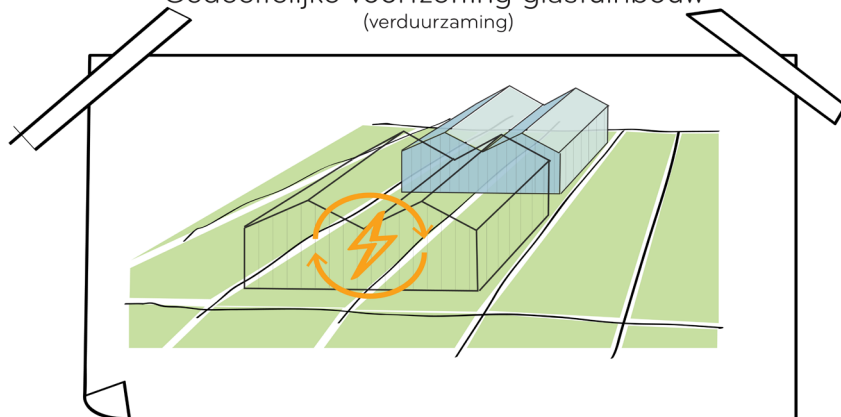
De essentie van deze bouwsteen is het behoud van bedrijvigheid en bedrijfswoningen die zich rondom en tussen de glastuinbouw bevinden.

Aandachtspunten?

De bedrijven en woningen hebben een energievraag die gefaciliteerd moet (blijven) worden, daarbij is sprake van een (algemene) verduurzamingsopgave. Positief voor de gemeenschap is dat deze bewoners kunnen blijven en dat bedrijven (werkgelegenheid) behouden kunnen worden.

Ondernemen

Gedeeltelijke voortzetting glastuinbouw
(verduurzaming)

De essentie van deze bouwsteen is dat een deel van de glastuinbouw in de Harmelerwaard toch mogelijkheden ziet om te verduurzamen en het bedrijf voort te zetten in het gebied, bijvoorbeeld door (mede) in te zetten op andere producten, zoals sierteelt.

Aandachtspunten?

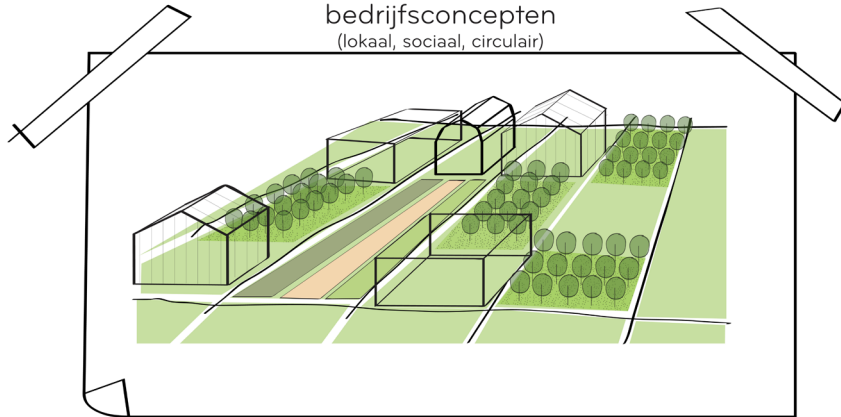
De bedrijven hebben een energievraag die gefaciliteerd moet worden, naar verwachting met nieuwe duurzame technieken voor energieopwekking. Positief voor de gemeenschap is dat deze bedrijven (werkgelegenheid) behouden kunnen worden. Belangrijk aandachtspunt is de afwikkeling van het vrachtverkeer, aangezien de verkeersafwikkeling (en veiligheid) in het gebied op dit moment al ondermaats is. Tot slot vergt de toevoeging/het behoud van verharding om oplossingen voor het watersysteem.

BOUWSTENEN

H. ONDERNEMEN

Ondernemen

Transformatie naar nieuwe (mobiliteitsarme)
bedrijfsconcepten
(lokaal, sociaal, circulair)

De essentie van deze bouwsteen is dat de glastuinbouw in de Harmelerwaard transformeert naar nieuwe, duurzame bedrijfsconcepten in het gebied. Hiervoor zijn veel verschillende ideeën, met accenten op sociaal ondernemerschap, lokale productie (benutten vruchtbare gronden stroomrug), gemengd gebruik en circulariteit.

Aandachtspunten?

De bedrijven hebben een energievraag die gefaciliteerd moet worden, daarbij is sprake van een (algemene) verduurzamingsopgave. Positief voor de gemeenschap is dat er nieuwe werkgelegenheid kan ontstaan. Belangrijk aandachtspunt is de afwikkeling van gemotoriseerd verkeer, aangezien de verkeersafwikkeling (en veiligheid) in het gebied op dit moment al ondermaats is. De toevoeging/het behoud van verharding vraagt om oplossingen voor het watersysteem. Tot slot is de inpassing in het landschap een aandachtspunt omdat bij deze bouwsteen nieuwe elementen worden toegevoegd in een cultuurhistorisch rijk gebied op de overgang van stad naar buitengebied.

The page features decorative wavy lines in the top-left and bottom-right corners, and a series of overlapping wavy lines that flow across the bottom half of the page, framing the central text.

OKRA

VERVOLG

Reacties en aandachtspunten

De bouwstenen in deze notitie zijn voorgelegd voor reacties aan verschillende gremia: beleidsexperts van de gemeente en de provincie, de vereniging Harmelerwaard 3.0 en leden van de gemeenteraad van Woerden en Provinciale Staten. In deze reactieronde is een aantal aandachtspunten naar voren gebracht voor de vervolgstap van de verkenning.

Belangrijkste of veelgenoemde aandachtspunten zijn:

- Het onderstrepen van het belang van een regionale integrale afweging met betrekking tot de programmering van het gebied: betrokkenen willen graag dat de keuze om de plek te handhaven voor werkgelegenheid of ruimte te bieden aan woningbouw gewogen wordt op regionaal schaalniveau. Daarmee kan dit elders in de regio waar discussies gaande zijn over woningbouw of bedrijvigheid ook duidelijkheid opleveren;
- Er wordt veel aandacht gevraagd voor mobiliteit. Niet alleen het oplossen van huidige problematiek op Utrechts grondgebied en de verkeersveiligheid op de Dorpeldijk, maar ook de ambitie en inzet voor de mobiliteitstransitie. Bijvoorbeeld het toepassen van het STOMP principe (prioriteit voor Stappen, Trappen, OV, MaaS en daarna pas de Privé-auto) (MaaS staat voor Mobility as a Service, zoals deelauto-concepten);
- In verschillende gremia zijn er uitgesproken voorstanders om ruimte te bieden voor woningbouw vanwege de actuele wooncrisis (met name voor starters), en tegelijkertijd zijn er stevige zorgen over het accommoderen van grootschalige woningbouw vanwege het karakter van het gebied (bufferfunctie) en de bereikbaarheid/afstand tot voorzieningen;
- Er wordt aandacht gevraagd voor de invulling van het gebied in relatie tot de Regionale Energie Strategie (RES). Het gebied zou een rol kunnen spelen om de RES-opgave (gedeeltelijk) op te lossen, al dan niet in combinatie met andere functies;
- Tot slot wordt aandacht gevraagd voor bredere milieueffecten: zoals het punt dat het verdwijnen van de glastuinbouw lokaal tot minder CO₂ uitstoot leidt, en dat bij nieuwe invulling gekozen kan worden voor bijvoorbeeld de toepassing van houtbouw waarmee ook bijgedragen kan worden aan het opslaan van CO₂.

Vervolgstappen

De bouwstenen in deze notitie, de kaart met de dragende kwaliteiten en de eerder uitgevoerde landschappelijke analyse worden in de volgende fase van deze verkenningsstudie verder aangevuld met beleidsopgaven voor het gebied van de gemeente Woerden en de provincie Utrecht. Op basis van al deze informatie en invalshoeken zullen vervolgens een aantal mogelijke toekomstperspectieven voor de Harmelerwaard worden opgesteld. Deze perspectieven zullen door middel van participatie weer worden verrijkt.

De toekomstperspectieven zullen verder getoetst worden op haalbaarheid en hebben tot doel om betrokken bestuurders een weloverwogen en transparante afweging te laten maken over de toekomstige invulling van het gebied.

The image features a solid blue background with several sets of thin, white, wavy lines. These lines are arranged in a way that suggests movement and flow, starting from the top left and bottom right corners and moving towards the center. The lines are layered, creating a sense of depth and texture. In the center of the image, the word "OKRA" is written in a clean, white, sans-serif font. The letters are slightly larger than the surrounding lines, making them the focal point of the composition.

OKRA